

voegt er nog aan toe, dat deze tot de nachtschadefamilie (Solanaceae) behorende plant, gemakkelijk door besetende vogels wordt verspreid. Zie ook de waarschuwing van Dr. de Wever, jaargang 16, pag. 156. De dokter eindigt zijn artikel op de volgende wijze: 'Arme bella donna, hoe gaarne we je ook zien, men zal je geen plaatsje mogen gunnen daar aan dien mooien wandelweg, waar je dezen zomer stond te prikken'.

De heer Van Mourik heeft uit Zuid-Frankrijk een paartje van de daar zeer veel voorkomende muurhagedissen meegebracht voor het terrarium van het Museum.

Na de pauze houdt de heer H.P.M. Hillegers als inleiding op zijn artikel in deze aflevering van het Maandblad een causerie over het Mergellandschap. Van de verschillende schaapstypen toont spreker goede dia's en o.m. ook van reeds gefokte Limburgse schapen. Maar om een typisch Mergellandschap te krijgen, moet gezorgd worden voor een genetisch reservoir. Vooral dient men er voor te zorgen, dat elk geboren lam met een afwijking in bouw of kleur, er uit geselecteerd wordt. Op dezelfde wijze dus als men indertijd bij het terugfokken van de oeros te werk is gegaan. Om het goede type te krijgen is aanvankelijk wel enige inteelt noodzakelijk.

De verwachtingen zijn gunstig: het begin is er! De voorzitter dankt spreker voor zijn interessante voordracht en wenst hem veel succes. Wel meent hij te moeten opmerken, dat niet iedere bioloog in zijn experiment zal geloven: de fokdieren zijn niet uit de omgeving (Heeze); de raskenmerken vaag, en het aantal dieren waarvan wordt uitgegaan klein.

DE TREK VAN DE GELE- EN NOORDSE GELE KWIKSTAART IN ZUID-LIMBURG

door
W. Ganzevles

Wie kent het verschijnsel van de vogeltrek niet? Elk najaar trekken vele miljoenen vogels weg uit hun broedgebieden in Midden- en Noord-Europa om te overwinteren in warmer streken, in de landen rond de Middellandse Zee of nog zuidelijker, tot in Zuid-Afrika toe. In het voorjaar wanneer de temperatuur begint te stijgen keren ze weer terug om hun nesten te bouwen en jongen groot te brengen. Er zijn vogelsoorten die jaarlijks vele duizenden kilometers afleggen van en naar hun winterverblijf.

De vogeltrek verloopt niet zo dat in het najaar een vogelsoort tegelijk aan de trek begint in bijv. Noorwegen en Nederland. De weersomstandigheden zijn in Noord-Europa slechts korte tijd gunstig. Een maand of twee, in juni en juli, is er genoeg voedsel te vinden om jongen groot te brengen. Vandaar dat veel vogelsoorten het in die streken bij één broedsel laten. Al snel immers is het tijdstip daar, waarop zij aan hun jaarlijkse trek naar het zuiden moeten beginnen.

In meer gematigde streken, zoals in Nederland, valt het begin van de trek van de broedvogels later. Zo kan het gebeuren dat 'onze' Huiszwaluwen nog de

Koptekeningen van Gele en Noordse gele Kwikstaart

jongen van het tweede broedsel aan het grootbrengen zijn, terwijl er al duizenden vogels uit noordelijker streken doortrekken.

In het voorjaar geldt hetzelfde. De boerenzwaluw bijv. begint in Zuid-Frankrijk bij goed weer al begin april met de nestbouw. Op dat moment moeten de zwaluwen in Nederland nog aankomen. En beginnen de zwaluwen hier te nestelen, dan verblijven er nog duizenden boerenzwaluwen in Nederland die het juiste weer afwachten om verder naar het noorden te trekken.

Dit verschijnsel is overigens niet gemakkelijk vast te stellen. De verschillende geografische rassen van de meeste vogelsoorten zijn in het veld niet van elkaar te onderscheiden. Dat is alleen mogelijk als men een vogel in de hand heeft.

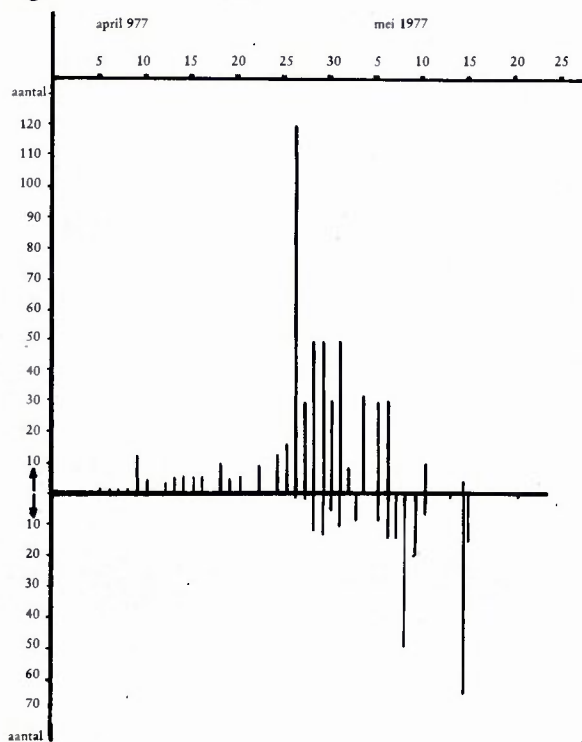

Fig. 1. Trekverloop in april en mei 1977 te Eijsden van de Gele Kwikstaart (↑) en de Noordse Gele Kwikstaart (↓).

Een uitzondering hierop vormt de Gele Kwikstaart. De verschillende Europese populaties hebben in de zomer alle een karakteristieke koptekening. Zo is er een onderscheid te maken tussen de 'Gewone-', de 'Engelse-', de Noordse-, de Balkan-, de Iberische-, en de Italiaanse Gele Kwikstaart. In randgebieden waar twee ondersoorten naast elkaar voorkomen, treden overgangsvormen op, waardoor het daar moeilijk is met zekerheid te zeggen tot welke ondersoort een vogel behoort.

In Nederland komen drie ondersoorten voor. De Gele Kwikstaart (de 'gewone' dus) is een talrijke broedvogel, die tevens in groot aantal doortrekt. De Engelse Gele Kwikstaart is een zeldzame broedvogel in de kuststreken en verschijnt in de trektijd in klein aantal. Tenslotte de Noordse Gele Kwikstaart, echter alleen tijdens de trek in klein aantal. De meeste waarnemingen van deze ondersoort stammen uit het voorjaar. Alleen dan is het dier in zomerkleed en dus te onderscheiden. Waarschijnlijk is de Noordse Gele Kwikstaart ook in het najaar een regelmatige doortrekker. De Gele Kwikstaart, die broedt in Midden-

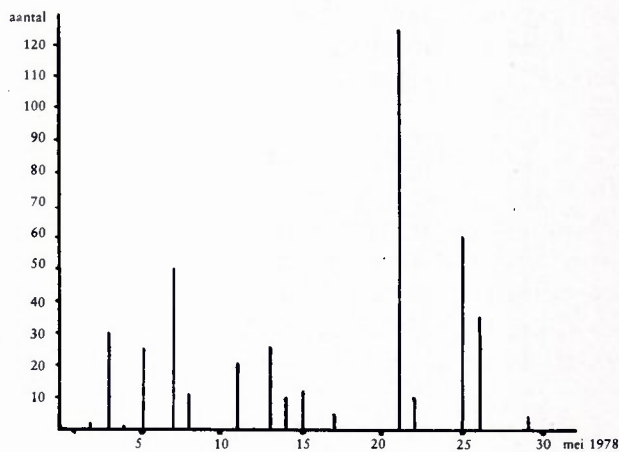

Fig. 2. Trekverloop in mei 1978 te Eijsden van de Noordse Gele Kwikstaart.

en West-Europa, heeft de volgende koptekening: een blauwgrijze kruin, een iets donkerder wang en een witte oogstreep. De Noordse Gele Kwikstaart heeft een donkere, bijna zwarte kruin, zwarte wangen en mist de oogstreep. Hij broedt in Scandinavië en Rusland. Overigens, alleen de mannetjes hebben deze koptekening. De vrouwtjes van de ondersoorten zijn nauwelijks van elkaar te onderscheiden.

Beide ondersoorten trekken ook door Limburg, op sommige plaatsen in opmerkelijke aantallen. Zo is er bij het grindgat te Oost-Eijsden een ontgrind en aangevuld stuk land in gebruik als weiland. Het is er vrij drassig en blijkbaar zeer aantrekkelijk voor de Kwikstaarten. In april en mei, en trouwens ook in het najaar, kan men er grote groepen vinden.

Aan de hand van de waarnemingen, die daar in 1977 gedaan werden, kan het volgende worden vastgesteld: de Gele Kwikstaart arriveert begin april en trekt door tot ongeveer half mei, waarbij de grootste aantallen eind april waargenomen worden.

De Noordse Gele Kwikstaart verschijnt later, eind april, en wordt tot eind mei gezien, met de grootste aantallen ongeveer twee weken later dan de Gele Kwikstaart.

Figuur 1 laat het trekverloop zien van beide ondersoorten te Eijsden in april en mei 1977.

In 1978 was de voorjaarstrek te Eijsden van de Gele Kwikstaart veel minder opvallend, in tegenstelling tot de Noordse Gele Kwikstaart, waarvan de aantallen nog hoger lagen dan in 1977. Dit jaar waren ze, evenals andere vogelsoorten trouwens, door het slechte weer wat later dan in 1977. Figuur 2 geeft de trek weer in mei 1978 van de Noordse Gele Kwikstaart.

Aan de hand van deze gegevens kan men zien, dat een vogelsoort later in zijn broedgebied verschijnt, naarmate dat broedgebied zich in noordelijke streken bevindt en dat dus ook de broedtijd korter wordt.

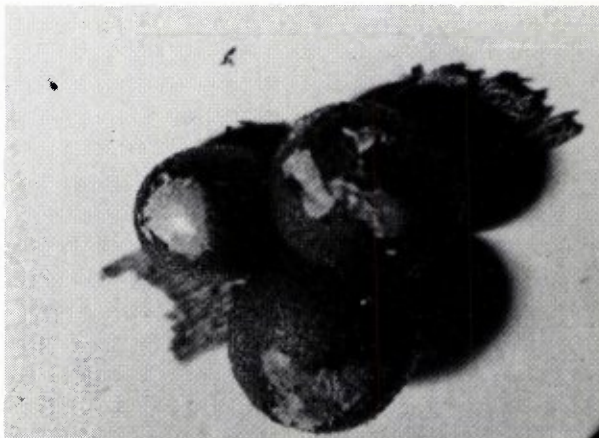
DE MYXOMYCETEN

door Ingo E. Spica,
Mycologische Werkgroep Heerlen

Oplettende wandelaars hebben wel eens in een bos een gele, slijmerige substantie ontdekt; sommigen zullen ook de naam Runbloem of Heksenboter kennen, en daaraan de vage wetenschap verbinden, dat dit niet zo aantrekkelijk goede een Slijmzwam moet voorstellen. Spoedig richt de belangstelling zich dan op andere dingen. Dit is werkelijk jammer, Slijmzwammen zijn bijzonder interessante organismen en hun verborgen schoonheid doet beslist niet onder voor die van een Amaniet of een Boleet.

De systematici brengen de Slijmzwammen in de afdeling der *Mycophyta* of Zwammen onder. Toch is deze plaatsing omstreden. Waarbij moet men een organisme onderbrengen dat het grootste deel van zijn leven als Flagellaat en/of als Amoebe doorbrengt en dan na een bepaalde tijd een vruchtlichaam vormt dat gelijkenis vertoont met een stuifzwam? Linnaeus plaatste dan ook de vier soorten die hem bekend waren in de orde der Stuifzwammen (*Lyciperdon*, *Clathrus* en *Mucor*).

Als groep heeft de Fries de Slijmzwammen het eerst

Lycogala epidendrum (L.) Fries.

Fig. 1